

Marius OPREA

Fiction-Ltd

Neasemuita istorie a Imperiului Român de Răsărit

roman

POLIROM

2017

Ubi bene ibi patria

Cea mai bună caracterizare a specificului național o fac trenurile diferitelor țări. Cele germane, se știe, sînt renumite – fără să discutăm aici de japonezi, care sînt deasupra și departe, că sînt japonezi – pentru că în minutul afișat pe hîrtia plastifiată de la capătul peronului, ele se și află acolo, mersul lor e nu doar precis, dar totodată rapid și silențios. Trenurile din Franța, unde am mai fost, sînt de asemenea rapide, dar acolo se mai petrec întîrzieri, se mai pune de o grevă neanunțată și parcă ecartamentele nu sînt la fel de bine fixate în pămînt de muncitorii maghrebieni. Cam așa se întîmplă și în Italia sau Spania, dar despre asta știu doar din auzite, în Italia am fost, dar nu cu trenul. Austria e ceva mai prejos decît țările din vestul european, ca și Ungaria sau Polonia, ale căror trenuri le cunosc din adolescență, pentru că au capăt de linie și la București.

Mă gîndesc cu nostalgie la trenul regio din Germania, cu care am fost deseori de la Stuttgart la Horb, unde stă băiatul meu, Alexandru, și care mergea cu siguranță mai repede decît acesta în care mă aflu, pe linia de mare viteză Simeria-Brașov, tronson despre care s-a afirmat oficial că ar fi fost dat în folosință. Într-adevăr, liniile sînt noi, pietrele de granit ale terasamentului au încă un gri-albicios, nu sînt patinate de vechime și de un praf maroniu și lipicios, ca în cazul majorității căilor ferate ale patriei. Trenul a ajuns cu cinci minute întîrziere în Simeria, a plecat de la Budapesta și are doar trei vagoane. E aproape gol. În Simeria a mai stat încă mai bine de un sfert de oră, fără vreun motiv aparent. Șeful de gară se lungise la vorbă cu mecanicul de locomotivă, dar este de bănuț că nu a fost un motiv suficient pentru a opri garnitura. Trebuie să fi fost altceva, dar nu vom ști niciodată. N-ar trebui să se spună că misterioase sînt căile Domnului. Mult mai misterioase sînt căile ferate din România, care

fi seamăna națiunii române, ivită mai încetăț dintr-un plan secund al istoriei, cîndva cînd despre războaiele napoleoniene le mai pomeneau buncii nepoților prin Baden-Württemberg sau Saint-Étienne și strecurată pe harta Europei după primul război mondial, pe 15 octombrie 1922, după ce mirosul prafului de pușcă al bătăliilor se stinsese sub patru ninsori și osemintele ostașilor erau îngropate deja sub patru recolte. Pe atunci, un anume Ferdinand, prinț de Hohenzollern, a fost încoronat la Alba Iulia Rege al României Mari, tocmai cînd casele dinastice germane, prusace și austriece intrau din prezența istorică în genealogii și din primul plan al puterii în heraldică.

Așa și cu vagoanele noastre, care și-au împlinit rolul și menirea istorică a veții lor de vagon cărînd de colo colo șezuturile teutone și france, pentru a poposi la noi, în raiul vagoanelor, la finalul destinului lor, ca vagoane ale trenurilor de mare viteză din România, unde nimeni nu se agită printre boghiurile lor, ca printre picioarele cailor de curse, și sînt lăsate în pace și trase încetășor, fără grabă și fără orar, la trap destins, de locomotive care și-au trăit și ele traiul și acum se află pe plaiurile veșnice ale căilor ferate române. După cum spuneam, așa cum sînt trenurile, așa este și națiunea, ca și destinul ei. Sîntem la poarta Raiului, unde timpul stă în loc. De la Simeria la Brașov trenul face pe bilet cinci ore și treizeci și cinci de minute, în realitate a făcut șase ore și douăzeci, pe o distanță de 275 de kilometri. Bine, să luăm o medie de șase ore, ies patruzeci și ceva de kilometri pe oră. În Evul Mediu, cu cai buni de poștă, schimbați din stație în stație, un olăcar ducea o misivă din cetatea Devei pînă în cetatea de sub Tîmpa poate în vreo opt-zece ceasuri, cu trei-patru mai mult decît trenul nostru de mare viteză, iar în mers pe jos distanța ar fi parcursă într-un timp de șapte ori mai mare decît cu trenul. Dar nu contează, peisajul e frumos. Se construiește autostrada, aproape de calea ferată proaspăt modernizată. Văd un șir lung de basculante pe lunca Mureșului, încercînd să astupe cu pămînt un fost heleșteu, dar apa este îndărătnică și, astupată într-o parte, a ieșit într-alta și cam tot pe acolo pe unde au trasat deja viitorul trafic auto de mare viteză din România.

Dulcele stil românesc va face ca, atunci cînd noi vom atinge standardele europene în materie de circulație, să se termine carburanții și transportul să se facă prin cu totul alte mijloace decît pînă acum. Dacă se va baza pe puterea de concentrare, am belit-o, scuzați, vorba șoferului de basculantă pe care îl văd că a dat prea

tare în spate și o roată mușcă din pământul malului de lac, în parte proaspăt astupat, iar mașina se înclină periculos spre apă, cu colțul din stînga-spate. Îl văd și-i citesc pe buze, pentru că trenul a încetinit, parcă pentru a observa noi toți, cei din el, că se face o autostradă printr-un heleșteu. *Podul de piatră s-a dărîmat*, se spune într-un cîntecel al copilăriei, *vom face altul pe rîu în jos, mai trainic și mai frumos*. Și așa credeam pînă mai ieri. M-am înșelat. Acum, în această călătorie cu trenul, am descoperit că am puterea să judec, să spun ca un lucid al lumii unde zace greșeala și, chiar dacă nu socot să dau o sentință, pot să o descriu și să spun ce trebuie făcut. Cum să facem podul. Din fericire pentru mine, mă aflu destul de aproape de așa ceva. Pînă acum, nici o socoteală nu mi-a ieșit; din tranziția de la comunism la capitalism am ieșit tot chiriaș, proprietar sigur însă al unui rucsac, al unui cort, al unei case dărăpănate și al unei grădini. Și, în sfîrșit, al certitudinii că nu am nici o certitudine.

Vina nu este a altora, vina este a mea. Am crezut cu putere în democrație și în toleranță. Am crezut că nu pumnul și palma fac lumea și, mai ales, că schimbarea ar putea veni de la un mic grup al elitelor, atîta cît a rezistat el vreme de aproape șaptezeci de ani de spălare pe creier. Și m-am înșelat. Știu acum care este piedica, impasul care se așază între gînd și faptă și face ca elita să rămînă închisă într-un con de autocontemplare și autocompătimitate: dependența de sine a celor care judecă, vorbesc de morală și acuză mai ales lipsa ei, cît și a celor care îi judecă mai apoi pe primii judecători. Stăm într-o cîrciumă, la nesfîrșit, înjurîndu-i întruna pe cei care lipsesc, pînă cînd, în fața Curții cu adevărat Supreme, nu mai avem cuvinte. Noi sîntem precum propriile noastre gaze de șist. Nimeni nu se apropie de noi, deși resursele noastre sînt nețărmurite: ne dau autonomie pe viață. Orgoliul, lipsa de măsură, de putere de a înțelege și a accepta defectele celui alt și prin aceasta pe ale noastre, puterea de a ne zidi în fundația unei mînăstiri fără început și fără sfîrșit este singurătatea elitei române. O elită și o cultură într-adevăr singulară, din care puținii care reușesc să plece nu mai întorc capul în urmă, deși nici nu reușesc acolo unde ajung decît să se amăgească, rămînînd, cu unele excepții notabile, niște marginali care nu-și pot înfrînge și nici recunoaște nostalgia. Căci, cum? În fiecare zi, *podul de piatră s-a dărîmat, a venit apa și l-a luat*. În fiecare zi, în vreme ce sperăm că mîine vom face altul, începem deja să nu mai existăm pe hărți, în afara unor olimpici la matematică, o tenismană, o alergătoare

la 1.000 de metri sau un fizician de care ne-am bătut joc în liceu, pentru că avea ochelari cît fundul unui borcan de iaurt. Am rămas credincioși tradiției, din vremea în care orizontul nostru se termina, la vremea nașterii națiunii române taman la marginea satului. La 1830 nu știa decît un român din 200.000 unde era America și abia cam trei sutimi știau să scrie. Ce nu cunoști și n-ai văzut e ca un cărăbuș de mai care îți cade în cap dintr-un plop în care tocmai a dat frunza; și atunci, abia atunci, ridici ochii și privești cu adevărat către cer. Acum perpelim ultimii mici și ultimele cuvinte pe grătarul încins al vremurilor, unde boboțe mici de grăsime reaprind focul, ca și cuvintele noastre. Urmează să ne așezăm la masa istoriei, ne-am închipuit intrînd în NATO și Uniunea Europeană. De fapt, am devenit conștienți prin apropierea aceasta de ceilalți de propriile noastre limite (și cîte sînt!), iar această conștientizare a limitei noastre morale și intelectuale este tocmai începutul nostru. În mod straniu, sînt sigur, mai sigur pe viitorul României și pe puterea ei de supraviețuire, cît și a compatrioților mei, în orice condiții, tocmai datorită diferenței de viteză cu care funcționează istoria și mersul trenurilor pe la noi.

Cînd națiunile europene își vor fi consumat toate „ismele” și vor da într-o corectitudine politică în urma căreia melcii și rîmele vor fi reprezentate de puternice grupuri parlamentare, iar progresul își va mușca, într-o tumbă a istoriei, coada și va închide unul dintre cercurile ei pentru a deschide un altul, după teoria lui Toynbee, noi vom fi aici, mai pregătiți ca oricînd, la apogeul trufiei și al dorinței noastre de afirmare. Pînă atunci vom privi și asimila peisajul dimprejur, din mersul trenurilor patriei, de mare viteză molcomă, care merg doar cu cîteva ceasuri mai repede decît caii de poștă din vremea lui Nicolaus Olahus, pentru a ajunge încet la destinația de supremă putere europeană. Am văzut la televizor, cu cîteva zile în urmă, un concurs de sprint între un iepure și o broască-țestoasă. Bineînțeles că broasca a cîștigat, deși iepurele luase din start un avantaj serios, dar s-a oprit brusc, neliniștit și cu atenția distrasă de ceva numai de el văzut, aproape de linia de sosire, și nimic nu l-a mai făcut să o atingă. În schimb, țestoasa și-a continuat încet și neabătut drumul. Fără îndoială, spre progres. Dacă prin 1922, dintr-odată, presa continentală și chiar cea din Statele Unite au observat că la gurile Dunării a apărut pe nesimțite o țară care se apropia ca mărime de Franța și Germania, va veni vremea cînd vom ajunge și la maximum istoric, iar detractorii noștri de astăzi, privind la noi, nu vor face

decît să constate că, la fel de neașteptat și discret, Cenușăreasa Europei a devenit prima ei putere și principalul reazem.

*

Soarele stă să apună. Duumvirii au plecat de mult de la ședința convocată în atriumul casei mele de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa, filfiind din togile lor stacojii. Adie vînticelul. O boare calmă și frumos mirositoare, a fîn crescut în voia lui și uscat în picioare, străbate această vale deschisă din două părți, spre Iulia Apulensis și Tibiscum, unde stăpînesc credicioșii mei, cumpătatul și învățatul Caius Dobrescus și năvalnicul Hadrian Ardetius. Am primit veste ieri de la primul, catedrala ridicată în cinstea martirilor și prietenilor noștri Andrei Bodiu și Alexandru Mușina, doborîți primul de epuizare și al doilea de boală în perioada cea mai neagră a perioadei persecuțiilor consumeriste din zorii acestui zbuciumat mileniu, este aproape gata, iar bunul și bătrînul patriarh Nicolaus se simte în stare și pregătit pentru prima liturghie în sfîntul lăcaș, clădit în întregime din cărți zidite între pereți de sticlă securizată, grosă de 16 milimetri. Ideea mi-a aparținut și am anunțat în cele patru zări ale Imperiului că sînt bine-venite donațiile, fiecare carte puțînd purta pe cotor numele donatorului, întru veșnica sa pomenire, vizibil prin peretele de sticlă.

Am purces și eu să-mi scormonesc vasta bibliotecă din fostele grajduri ale fermei pe care am cumpărat-o la Sarmizegetusa în tinerețe, cînd prețul pămîntului aici nu era ca acum, de o sută pînă la cinci sute de ori, după zonă, greutatea lui în grîne pentru fiecare metru cub de suprafață. Acum, pămînturile sănătoase, neinfestate cu pesticide sau ierbicide se vînd măsurate atît ca suprafață, cît și ca greutate a lor, echivalată în diferite produse, cel mai des în grîu, care a devenit valuta forte mondială. Cel mai mare preț îl au pămînturile din lunca Mureșului, unde o grădină de napi de cinci mii de metri s-a vîndut recent cu echivalentul greutății a 7.500 metri cubi de pămînt în grîne. Oricum, tranzacțiile sînt rare acum, fiecare e mulțumit cu pămîntul său, după cum și cît îl are.

Am mai găsit, căutînd cărți fără folos, cîte ceva, dar mai ales am descoperit din întîmplare în pivniță, în spatele unor rafturi la care nu am mai umblat de la prima reparație a casei, un laptop prăfuit, care, mare minune, încă mai funcționa. Îl promisem cîndva, în urmă cu patruzeci de ani, de la un fost pușcăriaș, pe care l-am convertit într-un faimos bucătar, căci cine n-a auzit de expresia, cînd e vorba de o mîncare, „bună ca la Enăchescu“, cine n-a aflat de tocănița de fasole nouă și dovlecei, cu afumătură de carne de iac și sos alb de lapte de capră cu tarhon, cu care am determinat delegația rusă, prezentă la București la cel mai înalt nivel, să ne cedeze Basarabia pînă sub zidurile Kievului, în al treilea mandat prezidențial al meu, oficial, în schimbul unui substanțial ajutor în grîne, dar la care s-a adăugat, (pe atunci) neoficial și confidențial, rețeta tocăniței lui Enăchescu. Cînd am ajuns președinte, înainte de a fi desemnat împărat al acestui mic imperiu al meu în comparație cu acela de la miazăzi, nici măcar nu am ezitat să-l recuperez pe Enăchescu, acela pe care îl cunoscusem la spitalul de psihiatrie Socola din Iași, cu porecla de Pușcărie, unde continua să fie dedicat servirii cu cele mai alese bucate a oropsiților din orașul nebunilor. Dar, pînă atunci, mai e de povestit, iar cine vrea să afle mai multe despre bucătar, nu are decît să caute prin tainele istoriei *Turmei păstorului mut*, cartea care mi-a adus în 2020 Premiul Nobel pentru literatură. Ce vreau să vă spun, citind acum, la 92 de ani, textul de atunci despre mersul trenurilor patriei pe laptopul găsit în spatele rafturilor din pivniță e că am avut în multe privințe dreptate, dar, fără să mă trufesc, dacă l-aș arăta acum cuiva, nu aș face decît să le dau apă la moară detractorilor mei din Partida Industriilor Foarte Ușoare, care văd că și-a întărit puterea în Senat și convoacă ședințe din ce în ce mai gălăgioase în For, care ar considera că lui Marius Oprea nu îi ajunge titlul de bazileu, acum mai aspiră și la asocierea cu acele semizeități păgîne care ar putea prevesti viitorul, numite *analystos*, un fel de vraci la care se închină popoarele sălbăticate din nordul și centrul continentului, de la vest de Cîmpia Panonică și pînă la Templul Neputinței, cum au denumit acum zece

ani iubirii mei concetățeni din breasla călătorilor, conduși de vrednicul meu fiu, Alexander, una dintre construcțiile celor din neamul silvupleilor, cum sînt mai nou numiți francii, renumiți pentru ospitalitatea lor costisitoare, și anume o sondă de cîteva sute de metri înălțime, găsită în hățişul unei păduri, printre ruinele inutile și reci ale unor căsoaie. Acest templu mi-a fost descris ca un schelet metalic imens, așezat pe malul unui rîu de un galben chimic murdar, care nu produce nici un dram de petrol. Cert este însă un lucru și îl pot recunoaște acum, cînd îi dictez scribului Octavianus Tymaios, fiul unui fost ucenic al meu din tinerețe, căruia nu am prea avut pe-atunci de ce să-i arăt recunoștință, dar nici ură, așa că, la rugămintea lui, cercetîndu-l acum și găsiindu-l cu totul chel și mult îmbătrînit, am acceptat să-i iau băiatul pe lîngă mine.

Octavianus e ascultător și eficace, îi seamănă tatălui, dar trebuie să am grijă să nu-i dau să bea prea mult din cupa și aromele îmbătătoare ale puterii, cum am făcut cu taică-su, care apoi mi-a ajuns un șef plin de ură și ranchiună. Cînd am conectat la electropedală laptopul cel vechi, un Dell (marcă rară, piesă de muzeu), care printr-o minune avea bateria învelită separat într-o pungă bine închisă, iar scribul a fixat tensiunea la 220 de volți, cum funcționau aparatele acestea vechi pe vremuri, făcînd o inutilă risipă (micșorînd-o la 12, în loc să o producă gata mică, cum se face acum și facem noi de multă vreme), și a început să apese cu mișcări constante pe pedală, am avut bucuria să văd beculețul de alimentare aprinzîndu-se, indicînd deci că bateria se încarcă. Tînăr încă și deci nechibzuit, Tymaios a dat să apese pe comutatorul micului computer prăfuit; noroc că am fost de față și am reușit să-i dau peste mîna cu cîrja mea aurită și lungă, taman la timp. *Lasă-l*, i-am strigat, cu cîtă voce mai am și s-a temut să nu-l arunc în temniță, dar mi-am luat seama și i-am spus mai blînd să nu-l atingă și să mă ducă mai aproape de el, i-am cerut o năframă de borangic din cele în care-mi suflu nasul, nici acum vindecăt de sinuzita la fel de bătrînă ca și mine și am început să-l șterg drăgăstos, ca, ehehei... iubitele mele din tinerețe, ale căror chipuri și nume le-am uitat de mult, însă nu au cum să mă fi uitat

ele pe mine, deoarece sînt cine sînt. Dar nu vreau să fiu mai mult decît atît, căci *eu sînt precum poporul meu*, cum au descoperit bibliotecarii palatului că aş fi scris cîndva, prin volumele de opere, vechi de cînd încă mai puteam iubi. Şi, aşadar, nu am nevoie să scot la iveală şi acest text al meu de mai sus despre căile ferate române, scris pe la mijlocul vieţii, îmi aduc bine aminte în ce împrejurare, căci ar spune cu toţii că e un fals şi că încerc să-mi atribui şi darul premoniţiei, pe lîngă cel al vieţii lungi şi pline de izbînde pe care mi-a hărăzit-o mie, alesului Său, Prea-Bunul Dumnezeu. Căci, în mare, mai mult sau mai puţin, lucrurile s-au petrecut întocmai, dar despre asta e mai bine, cum am spus, deocamdată să tac. Însă, pentru învăţăcei, pentru tinerii acestui neam ales al nostru, la care tot mai des mi se îndreaptă gîndul, cum şi trebuie să se întîmple printre oameni ca noi care judecă de două-trei ori pînă să facă ceva şi mai bine lasă lucrurile să se întîmple de la sine în cele din urmă decît să facă acel ceva şi să se spună apoi că au greşit, aşa cum e neamul nostru, m-am decis totuşi să las la o parte preacinstita Tihnă Trupească şi Linişte Sufletească (TTLS), încalcînd principala mea doctrină şi a Partidei Liniştii, zdrobitor majoritare, care mă susţine de ani lungi cît veacul şi care m-a făcut mai cunoscut şi iubit contemporanilor şi compatrioţilor mei decît au fost la vremea lor Mao şi Stalin sau Băsescu şi Iohannis la noi, oameni de care puţini îşi mai aduc aminte. Să las deci deoparte odihna şi, încalcînd o altă cutumă a noastră, care spune *nu-ţi place, nu face*, şi, cu toate că aducerile aminte, cum se ştie, tulbură spiritul şi de aceea, chiar dacă nu sînt interzise, s-ar spune că sînt cam rău văzute, deci tolerate, ca nişte moravuri uşoare, am să încep să fac tocmai eu ceea ce am propovăduit de multă vreme să nu se mai facă.

Am să istorisesc cele întîmplate în ultimii mei patruzeci de ani ai vieţii, fireşte, ce nu am uitat şi ceea ce cred că într-adevăr contează, aşezîndu-le printre însemnările zilei, pentru că multe s-au şters, mai ales din pricină că nu m-am mai gîndit la ele, ca să nu mă tulbure din tihna sufletului şi să-mi risipească liniştea în căutarea semnelor trecutului şi

să-mi strice deplina odihnă. Am ales, cu toate aceste stavile, să fac aceasta chiar eu însumi, fără să ostenesc vreunul dintre mulții mei biografi de la Academia pentru Studiul Istoriei Bazileului, pentru că, probabil din cauza vârstei auguste mele persoane, îmi aduc aminte tot mai des acei ani tulburi de la începuturi, dar mai ales pentru că m-au stîrnit rîndurile scrise de mine acum patruzeci de ani, în împrejurări pe care, cu toată osteneala presupusă din acest motiv al osteneții fiind și îndoit presupuse a-mi tulbura spiritul, totuși mi le aduc prea bine aminte și chiar cu plăcere. Să îl strig dară pe Tymaios din colțul în care s-a cuibărit umil și speriat și să-i dictez, cît nu mă răzgîndesc, sau să adorm sau amîndouă.

*

Mă întorc de la Sarmizegetusa în acest tren, pornit la orele prînzului, pentru a ajunge la destinație aproape de miezul nopții. Alexandru, băiatul meu, a adormit zîmbitor pe bancheta din fața mea, l-am îndemnat să se descalțe și să se lungească cît poate de comod pe rîndul de trei scaune, astfel conceput încît să nu încapi să dormi cît se cuvine, dar nici să te lase să nu o faci, fiind prea îmbietor pentru asta în clipele de mare oboseală ale oricărei călătorii cu trenul. Tocmai a ajuns la jumătatea celui de-al șaptelea volum cu aventurile lui Harry Potter, din care citește drămuț de-acum, să-i ajungă cît mai multă vreme, pînă la întoarcerea sa în Germania, unde a apărut cît el m-a însoțit în călătoria prin România cel de-al optulea și ultimul volum. Sînt niște adevărate cărămizi ale imaginației, de cîte o mie de pagini fiecare, pe care nu știu cum a putut autoarea să le scrie, dar pe care pot spune cu mîna pe suflet că fiul meu de 11 ani le-a devorat în numai două luni. Citește mai bine de două sute de pagini pe zi de scris mărunțel și mă umple de mîndrie. Cînd eram ca el, tata îmi stingea lumina la 10 seara, noroc că îmi cumpărasem o lanternuță și citeam cu ea sub plapumă operele lui Mark Twain, de care eram de-a dreptul îndrăgostit. Mă străduiam ziua să fiu cît mai bun la rișcă, pentru a-mi cîștiga conveniții bani de baterii pentru lectura de noapte, deseori întreruptă de soră-mea, care, trezită din somn la cîte o mișcare mai bruscă a trupului meu